כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת במדבר ■ כ"א אייר ה'תשע"א ■ 25.05.2011 ■ גליון מס' 122

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

הקרב את מטה לוי

לקיחת שבט לוי מתוך בני ישראל (במדבר ג יב) אין מטרתה ליצור אליטה רוחנית, חבורה מורמת מעם...

המשך בעמ' 3

שו"ת חורף

שאלה: עלה בנו החשש שמא יבואו קבוצות ילדים ויתפסו לנו את השטח קודם צאת השבת. מה אומרת ההלכה בנידון זה?...

המשך בעמ' 8

סיפור לשבת

גלגול נשמות

הנפש הרוחנית לא יכולה להתלבש בתוך גוף גשמי, ומתלבשת היא בלבוש אמצעי בין גוף לנפש העשוי מחומר "היולי"...

המשך בעמ' 3

שביבים

■ "יארצייט"
■ יי"ש וגבינה כרפואה למחלה מסוכנת
■ ספירת העומר / מידות
■ מלאכתי ומלאכתו

המשך בעמ' 8

האם מצות ספירת העומר מחוייבת בפה?

/ הרב אהרן כץ *

רבנו סעדיה גאון רמז לחובת ספירת העומר בספר המצוות שלו במילה "שבועות". נסמך בזה הרס"ג על האמור בספר דברים בפרק ט"ז: "שבעה שבועות תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות, ועשית חג שבועות לה' אלוק' מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלוק'." בכך נרמזה המצווה לספור שבעה שבועות ולקבוע את יום חג השבועות בסופם. ואמנם המעיין בסוגיית הגמרא במסכת מנחות רואה שהתלמוד מצא בנושא זה שתי מצוות נפרדות. מצוות מנין הימים ומצוות מניין השבועות. כך אמר אביי במסכת מנחות דף סו עמוד א: "מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי. רבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי. אמימר מני יומי ולא מני שבועי, אמר: זכר למקדש הוא". כבר העיר הגאון הגדול ר' ירוחם פישל פערלא זצ"ל בספרו הגדול על ספר המצוות לרס"ג שכך נהג גם בעל אזהרות "אתה הנחלת" שאף הוא לא מנה אלא ספירת השבועות "וספירת העומר שבעה שבועות" והשמיט בדבריו את מחובת מנין הימים. נטו שניהם בזה מדרכם של בעל הלכות גדולות ור"י אלברצלוני שכתבו ספירת העומר סתם, וכיוונו וודאי למבואר בתורה עצמה "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום", שזה ודאי המקור לדבריו של אביי שמצווה למימני יומי ומצווה למימני שבועי.

הר"י פערלא הביא בספרו (עשה נ"א עמ' 450) דעת רבנו ירוחם (נתיב חמישי חלק ד'): "שלא נכתבה ספירת השבועות אלא גבי העומר אבל ספירת הימים לא נכתבה גבי העומר נמצא שספירת הימים היא מהתורה אפילו בזמן הזה וספירת השבועות רק בזמן שיש עומר. היו מברכין על כל אחד מהם בזמן שבית המקדש היה קיים, ובזמן הזה אנו סופרים לשבועות רק זכר למקדש, ובדבר שהוא זכר למקדש לבד אין מברכין, מידי דהוי אכריכה של ליל הפסח ועל ערבה של שביעי של סוכות ולפי זה יש לומר דלזה נקט הר"א הזקן ז"ל בספירת השבועות שאינה נוהגת מדאורייתא אלא בזמן שבית המקדש היה קיים והשתא אין מונין השבועות אלא זכר למקדש". אין כאן המקום להרחיב בדברים שהוזכרו שהינם לעניות דעתנו דברים תמוהים מכמה אופנים. וכי אין אנו מברכין על דברים שהם זכר למקדש, והלא כל נטילת ארבעת המינים במדינה בששת ימים אחרונים של חג הסוכות כידוע אינו אלא זכר למקדש, וכי לא ברך עליהם רבנו ירוחם. ומה שלא מברכין על נטילת ערבה של שביעי של סוכות הוא מוסכם היטב בתלמוד, שהוא מנהג נביאים ועל מנהג אין מברכין. וכמו כן יש להבין את מאמרו של אמימר, שמנה ימים ולא מנה שבועות משום שהמצווה בזמן הזה היא זכר למקדש. ומצווה שהוא זכר למקדש לא מקיימים! הרי מצוות נוספות כיום ובזמנו של אמימר לא היו אלא זכר למקדש והוא ודאי קיים אותן.

הגאון ר' יהודה אריה ליב זצ"ל מגור בעל ה"שפת אמת" ביאר בחידושיו למסכת מנחות את הנהגתו של אמימר, שלא היה מונה שבועות בספירת העומר, משום שספירת העומר אינה אלא זכר למקדש. ובאר שבפרשת "ראה" של ספר דברים מוזכרת המצווה לספור שבעה שבועות ולעשות את חג העצרת - שבועות, בלי שהזכירה תורה דבר מענייני העומר וקרבן שתי הלחם. משמע, התורה דיברה בספירה שתכליתה לחשב את זמנו של חג השבועות. משום כך נקבע שמו של החג בשם זה ללמד שהוא חג שמתקיים לאחר מנין שבע השבועות. בפרשת אמור של ספר ויקרא הוזכרה מצוות העומר ומצוות שתי הלחם של חג שבועות ושם נזכרה חובת מנין הימים: "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'". ובאר ה"שפת אמת": "ולכן יש לומר דהני ב' מצוות, ספירת הימים מצד הקרבת העומר ושתי הלחם, וספירת השבועות לשם החג בעצמו. והשתא אמר אמימר דכל המצוות שאין נוהגין בזמן הזה לא מצינו להם זכר. רק מצוות שהיו נוהגין

במקדש עשו זכר למקדש ולהכי מני יומי זכר למקדש. אבל מצוות ספירת שבועות לית בהו זכר למקדש. ואין להקשות לפי זה אדרבא נימא דמצוות ספירת השבועות יהיה מדאורייתא גם האידנא (בזמן הזה) כיון שהם צורך חג השבועות. זה אינו דהא כתיב מהחל חרמש בקמה והיא קצירת העומר וכיון שאין לנו עומר ליכא מהתורה ספירה כנ"ל".

השפת אמת ביאר אם כן בצורה נפלאה את הנהגתו של אמימר. הוא סבר שאין לעשות זכר למקדש אלא בדברים שנהגו כמצוות בית המקדש, וספירת הימים היתה קשורה בעבודת המקדש, שכן היא הייתה קשורה לעניין הקרבת המנחות של העומר ושתי הלחם. למצווה זו אנו עושים עתה "זכר למקדש". לעומת זו מצוות ספירת השבועות קשורה בדבר שאינו קשור למקדש אלא לזמן עשייתו של חג השבועות. מצוה שאינה קשורה למקדש, ועל כן לא מצא אמימר סיבה להנהיגה בזמן הזה. מסיבה זו היה מונה ימים ולא מונה שבועות. הוסיף ה"שפת אמת" וביאר שלמרות שמצוות ספירת השבועות אינה קשורה למקדש מכל מקום, אינה נוהגת בזמן הזה מדאורייתא, שכן התורה הזכירה מצווה זו בקשר למצוות העומר. "והחל חרמש בקמה". כבר העיר השפת אמת שדבריו הפוכים לשיטתו של רבנו ירוחם שהזכרנו לעיל בדברינו.

אנו מבקשים במאמר קצר זה להציע פירוש נוסף למימרת אמימר, משום שבדברי בעל השפת אמת יש סתירה מסוימת. מצד אחד הוא סבור שמצוות ספירת השבועות אינה קשורה למקדש ומאידך הוא סבור שאינה נוהגת בזמן הזה בגלל שהתורה קשרה גם את מניין השבועות למצוות העומר, ואם כן היא כן קשורה לעבודת הבית, והדברים צריכים עיון.

אנו מבקשים לדון בשאלה האם ספירת העומר היא מצווה המחוייבת בפה דווקא. התורה קבעה "וספרתם לכם ממחרת השבת", אך האם מעשה ספירה בתורה מחייב לעשות ספירה בפה, או המונח ספירה מתייחס לפעולת חישוב הזמן. מצוות ספירה הוזכרו בתורה בעניין טהרת הנדה והזבה. ואמנם דעת הגאון בעל השל"ה הקדוש שהיה מחייב את האישה למנות בכל יום מנין ימי טהרתה, אבל כבר גדולי הראשונים דחו דעה זו, מכללם תשובת המהר"מ מרוטנבורג (דפוס פראג ת' רנ"ב), הרדב"ז (חלק א' כ"ג), וכן דחו דעה זו גדולי האחרונים מכללם הגאון בעל ה"נודע ביהודה" (מהדו"ת קכ"ג-ד), וה"חתם סופר" או"ח סימן נ"ד). מצינו ספירה מפורשת בתורה שאינה בפה. ובעניין ספירת מנין השנים לחשבון היובל כבר כתב הרמב"ן בפירושו לתורה: " וכן "וספרת לך" (להלן כה ח) דיובל, שתזהר במספר שלא תשכח. ובתורת כהנים (בהר פרשה ב א), וספרת לך, בבית דין. ולא ידעתי אם לומר שיהיו ב"ד הגדול חייבים לספור שנים ושבועות בראש כל שנה ולברך עליהן כמו שנעשה בספירת העומר, או לומר שיזהרו ב"ד במניין ויקדשו שנת החמישים". הרמב"ן תפס כאן את דעת ההלכה הנהגת שלמרות שבדרך כלל ספירה בתורה משמעה חישוב הזמן במצוות ספירת העומר קיימת חובה לכל אחד ואחד מישראל לעמוד ולספור בכל יום את הספירה הפרטית שלו:"וטעם וספרתם לכם כמו ולקחתם לכם שתהא ספירה ולקיחה לכל אחד ואחד". נושא זה ראוי לדיון נרחב יותר, ממאמר קצר וכבר עסקו בו גדולי עולם ראשונים ואחרונים.

אנו מבקשים להציע כאן פירוש מחודש למימרתו של אמימר בסוגיית הגמרא במנחות שהיא מן הסוגיות הנלמדות בימים אלה על ידי לומדי הדף היומי. אכן כמו שלמדנו בדבריו של בעל ה"שפת אמת" מצוות העומר כוללת שתי מצוות נפרדות חישוב שבע שבועות על מנת לקבוע את זמנו של חג השבועות, והוא הנלמד מפרשת ראה שבספר דברים שבעה שבועות תספור לך ...ועשית חג שבועות לה' אלוק'. וכן מצוות ספירת חמישים הימים על מנת לדעת מתי עלינו להקריב את מנחת שתי הלחם אחרי שלמחרת השבת- יום ראשון של פסח הוקרבה מנחת העומר. כאן עלינו לספור תשעה וארבעים יום ולמחרת סיום ספירה זו ביום החמישים היו מקריבים את המנחה החדשה לה'. מן התורה לדעתו של אמימר היו מתבצעות שתי המצוות הללו לא בספירת פה לכל אחד ואחד אלא בית הדין היה מחשב את הימים וקובע באיזה יום, בערבו של היום החמישים בו יחול חג השבועות. לכן קבע אביי שמצווה למנות לחוד את הימים ומצווה למנות את השבועות. אכן לדעה זו מבואר מדוע אנו כיום מונים גם את הימים והשבועות. הסיבה שאנו מחשבים בכל יום לא רק את מספר הימים אלא עושים את חשבון השבועות אינה רק לומר שעשרים וחמשה ימים הנם שלשה שבועות ועוד ארבעה ימים. זאת יכול לדעת מי שהשכלתו כוללת את היכולת לבצע פעולת חילוק פשוטה, אלא להפריד בין שתי המצוות שהיו נוהגות בזמן שבית המקדש היה קיים. כאמור בזמן הבית היו מקיימים מצוה זאת בחישוב ולא באמירה, כמו שהיו מחשבים את מנין השמיטות לדעת מתי נוהגת מצוות היובל. כיום שאין לנו עומר ולא מנחת שתי הלחם התקינו לעשות מצוות אלה בפה וזה "זכר למקדש", שהרי אם היינו מחשבים בלבד ולא עושים את מנחות העומר ושתי הלחם היתה מצווה זו הופכת לעניין לא מעשי והייתה משתכחת עם הזמן. מנין השמיטות לדעת מתי נוהגת מצוות היובל. אמימר חלק על אביי והיה מונה רק את הימים ולא את השבועות. לדעתו אכן ספירת הימים לדעת מתי הוא יום החמישים שבעיצומו יביאו את מנחת שתי הלחם צריכה זכר שהרי כיום אין לנו מנחת עומר ואין לנו מנחת שתי הלחם. אך ספירת השבועות מתקיימת כיום כמו שהתקיימה בזמן הבית. אנו מחשבים שבעה שבועות וכשמתמלאים שבעת השבועות אנו עושים בפועל את חג השבועות. לספירת השבועות אין צורך לעשות זכר למקדש שהרי היא מתקיימת כיום בדיוק כמו שהיתה בימי הבית, על כן היה מונה בפה רק את מניין הימים ולא את השבועות.

להלכה נתקבלה דעתו של אביי ששתי המצוות הללו כרוכות אחת בשנייה שהרי חג השבועות הוא ביסודו היום שבו בעיקר היו מקריבים את מנחת שתי הלחם, ויש לעשות זכר גם למצוות חישוב השבועות על ידי קיומה בפה ולא בחישוב בלבד.

לעניות דעתי זאת הסיבה מדוע אנו נוהגים לומר מיד אחרי הספירה: "הרחמן הוא יחזיר לנו את עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו". אנו באים לומר שקיימנו מצווה שהיא בעצם תחליף למצווה המקורית, שהיתה חישוב הימים והשבועות ועשיית מנחות העומר ושתי הלחם. אנו מתפללים לפני בורא עולם שישיב לנו את המצוות האמיתיות לחשב אחרי פסח את היום החמישים אחרי העומר ולקיים בו מצוות שתי הלחם. לחשב שבעה שבועות ולקיים בו את מצוות חג השבועות. אכן אנו מסיימים מאמרינו בתפילה שהרחמן ישיב לנו עבודת המקדש למקומה ונזכה לקיים את מצוות העומר ושתי הלחם כמצוותן בזמן הבית מצוות שהנן תודת ישראל על ברכת הארץ בזמן שישראל יושבים על אדמתם בטח.

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

*הרב אהרן כ"ץ. ראש כולל הלכה במכון הגבוה לתורה אוני' בר אילן.
רב ברמת גן.

פרשת במדבר

הקרב את מטה לוי

/ הרב יעקב הלוי פילבר

לקיחת שבט לוי מתוך בני ישראל (במדבר ג יב) אין מטרתה ליצור אליטה רוחנית, חבורה מורמת מעם, אדרבא תפקיד הלויים הוא לשרת את העם, לדאוג להעלאת רמתו הרוחנית-מוסרית של העם כולו, כמו שכתוב: "אחלקם ביעקב אפיצם בישראל". את התפקיד הזה של הלויים מסביר "ספר החינוך" (מצוה תסג) בהסבירו את שורש המצוה 'שלא לעזוב את הלויים': "לפי שהא-ל ברוך הוא חפץ בטוב עמו ישראל אשר בחר לו לעם ורצה לזכותם ולעשותם סגולה בעולמו עם חכם ונבון, למען יכירום כל רואיהם כי הם זרע ברך ה', אנשי אמת, אנשי שם, ובהיות רצונו יתברך ברוך הוא בזה הביא עצות מרחוק לסבב דרכים להיות עסקם בחכמה ותמיד כל היום יהיו עליה שוקדים, והנהיג וסידר אותם במנהגים נכונים ונעימים ובנימוסים יקרים וחזקים, למען ילמדו דעת את ה' מקטנם ועד גדולם ויעמוד זרעם ושמם קיים לעולם".

וכדי שעם ישראל יוכל לעמוד על הגובה המוסרי-רוחני הנדרש ממנו היה צריך ליחד מתוך העם חלק נבחר שיהיה כולו עסוק בפעילות רוחנית, חבורת מחנכים של עם ישראל, ולתפקיד הזה נבחרו הלויים. וכדי שהלויים יוכלו למלא בשלמות את תפקידם זה יש צורך לשחרר אותם מכל עול של פרנסה ודאגה לקיום החומרי שלהם, על כן הטילה התורה חיוב על כלל עם ישראל לספק ללויים את פרנסתם, וכך מסביר שם 'ספר החינוך' את הבחירה הזו: "ומן החוקים המחזיקים ומעמידים החכמה בתוכם (של עם ישראל) היה להיות שבט אחד כולו בהם מבלי חלק ונחלה בקרקעות, לא יצא השדה לחרוש ולזרוע ...וכל זה להיות סיבה להוציא עתותיו על כל פנים ללמוד חכמות ולהבין דרכי הא-ל הישרות, והמה יורו משפטיו לאחיהם בכל מדינה ומדינה ובכל העיירות. על כן בהיות השבט הזה נבחר הוא וזרעו לעולם אל עסק החכמה והתבונה, וכל ישראל צריכים לבקש תורה מפיהם ולהסכים דעתם וללכת אחר עצתם ככל אשר יורו אותם, היה מרצונו שיספקו להם אחיהם כל מחיתם, פן תתבלע חכמתם בחסרון חוקם.

מאימתי נבחר שבט לוי לתפקידו זה? לפי הכתוב בפרשתנו: "הקרב אליך את בני לוי", "ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל, תחת כל פטר רחם מבני ישראל, והיו לי הלויים", משמע שהלויים נבחרו במדבר, ואולי אחר חטא העגל במקום הבכורות. אבל לפי המקורות בחירתו של שבט לוי הוא קדום, לפי ה'מדרש הגדול' (בראשית כט לד) נבחר לוי לתפקידו כבר בלידתו: "בכולהו (בכל שאר הבנים של יעקב) כתוב 'ותקרא', ויקרא', ובלוי (נכתב) 'על כן קרא שמו לוי', מלמד שהכריזו עליו מלמעלה: לוי שמו, שלוה והלוה את המלך". לפי ה'פרקי דרבי אליעזר הגדול' (פל"ז) בחירתו של לוי היתה בתקופה מאוחרת יותר במפגשו של יעקב עם המלאך: "רצה יעקב לעבור את מעבר יבוק, אמר לו המלאך: לא כך אמרת, 'כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" ...ולא ישר יעקב אלא למפרע, התחיל מבנימין שבמעי אמו ועלה לוי קודש לה', ועליו הכתוב אומר: 'העשירי יהיה קודש לה'. ירד מיכאל המלאך ונטל את לוי והעלהו לפני הקב"ה, אמר לפניו: ריבונו של עולם זה גורלך וחלק מעשיך, ופשט יד ימינו וברכו שיהיו בני-לוי משרתים לפניו בארץ כמלאכי השרת בשמים".

סיפור לשבת

גלגול נשמות

{כל המובא להלן הוא תקציר מחיבור ארוך על גלגול נשמות, שכתב המקובל הרב יוסף שני שליט"א, הנחשב גם לידען מופלג בנגלה. הרב שני היה בן בית וחברותא של המקובל הפלאי, הרב חיים סינוואני זצ"ל שהרבי סיפורים שמימיים, שאינם ניתנים להכחשה סופרו עליו והוא היה צנוע ונחבא אל הכלים. שאול שיף}

הנפש הרוחנית לא יכולה להתלבש בתוך גוף גשמי, ומתלבשת היא בלבוש אמצעי בין גוף לנפש העשוי מחומר "היולי" שבו מרוכזים ארבעת יסודות הגוף בטרם התחלקותם, וכשאדם חוזר בגלגול, לא רק הנפש היא שחוזרת אלא גם לבוש זה חוזר, ואעפ"י שהגוף קבור אי שם או אפילו נשרף או נטרף, לבוש זה חוזר ליצור גוף כמות שהיה באותו תואר דמות וצורה, וכל הסימנים ופגיעות שנפגע הגוף בגלגולים קודמים כולל כתובות קעקע, נראים ככתמי לידה על הגוף הנוכחי, וזו אחת הסיבות שאסרה תורה לעשות כתובות קעקע.

לבוש זה שב מחדש על ידי ההורים הנוכחיים המחיים אותו בכח לבוש נפשם המתלבש בזרע, ובזה נבדל האדם לכהן, לוי

המשך בעמוד הבא...

וכדו', ואעפ"י שהיה כהן בגלגול קודם היות והלבוש בא הפעם מכח הוריו הישראלים, הוא ישראל ומותר בגרושה ולהטמא למת. ואעפ"י שהיה ישראל בגלגול שעבר, כיון שנולד לאביו הכהן קיבל לבושו את אורות הכהונה ואסור הוא בגרושה ובטומאת מת. וכן יהודי שבא בגלגול גוי כיון שלבושו בא הפעם מכח צד הקליפה של אמו הגויה, דינו כגוי ואין לו חלק ונחלה בעם ישראל עד שיתגייר כדין וכדת.

נושא הגלגול שייך בכל נפשות בני האדם בין גוי ובין יהודי, כי כל נפש צריכה לתקן את פגמיה, טעויותיה ונזקיה. ואם לא תקנה זאת בעודה בגוף צריכה היא לתקן זאת לאחר הפרדה מהגוף, ואחת מדרכי התקון היא נתינת הזדמנות נוספת לחוטא (שוב ושוב) לתקן מעשיו ע"י השיבה לעולם הזה בגלגול נוסף.

כשבא האדם בגלגול לתקן חטאיו מגלגולים קודמים, התיקון נעשה על ידי נסיונות שיעמידו משמים בפניו באותם עניינים שחטא בהם, וכשיעמוד נגד יצרו ולא יחטא יתכפרו לו חטאיו בבחינת מדה כנגד מדה, או על ידי ייסורים שיביאו עליו מדה כנגד מדה כנגד הנאות החטאים שעבר בגלגולו הקודם.

מי שבא בגלגול, זוכר בבירור את גלגולו הקודם כל זמן היותו בבטן אמו, והלם הלידה מחליש את זכרונו, אך לא משכיח אותו לגמרי, ובשנותיו הראשונות של האדם הוא מדבר דברים הקשורים לגלגולו הקודם הנשמעים באזני הסובבים אותו כשטויות של ילד דמיוני, ולאט לאט, התפתחותו הנוכחית והתרגלותו לקרוביו הסובבים אותו דוחקים את זכרון גלגולו הקודם אל מתחת לסף ההכרה ו"שוכח" הוא אותה. אך עדיין הרבה הרגלים של בני אדם נעשים שלא במודע מתוך קשר לגלגולם הקודם. וגם אותם הנולדים עם סטיות בעניני מינם וכדו', נובע הדבר מהרגלם בגלגול קודם בחטא זה שהפך לטבע בנפשם, ולכן נמשכים הם אחר אותו הרגל, שבאו עתה לתקנו ע"י המנעם מהחטא בכל מחיר.

אדם שלוה או הלווה בריבית, או שנמנע במכוון להביא בנים לעולם, או שכפר בתחיית המתים, והכופר בתורה משמים, והלועג לחכמי ישראל, והעוסק בספרים של מינות וכפירה, החוטא באחד מאלה ולא שב בתשובה לפני מותו, גופו לא יקום בזמן התחייה, אלא יפסד ויאבד. ולאחר שחלקי נפשו הפגומים ייענשו בענשי מעלה, כל חלקי נשמתו כולל הטובים, ישובו לעולם בגלגול חוזר.

ומכאן יובן שככל שאדם יצליח לתקן יותר ויזכה ביותר חלקים, תגדל הכרתו וראייתו באור החיים הנצחיים והעדון הרוחני, ולאחר התחייה תהיה הכרתו ונבואתו גבוהה יותר. הוא שהכתוב אומר על אותו זמן "וידעו אותי למקטנם ועד גדולם, כמים לים מכסים. דהיינו שלאחר התחייה כל הנשמות תדענה את הידיעות הרוחניות, ובמבט שטחי כולן תהיינה דומות כשם שהים כלפי חוץ נראה שטוח בגובה אחיד, אבל כשם שבים יש עומקים שונים, ככה יהיו שונים ביניהם רמות ההכרה וההבנה, הגדלות וההתרוממות כפי גודל איכות הנשמה.

כדי להמחיש את האמור לעיל, הנני מביא כאן כמה מקרים שבחלקם אני הכותב עד עליהם:

א. לסבי הצדיק ח' מנחם מנשה זצ"ל, היה ידיד נפש צדיק נסתר ושמו "ר' יהודה ליאון פטילון" זצ"ל, (המכונה "המקובל הצייר" שכמה מציוריו נתן במתנה למקובל הרה"ג, רבי יהודה סגל זצ"ל, שכיהן כרבה של קריית שלום בדרום תל-אביב, ושנים רבות לא ידעה סביבתו איזה אוצר מסתתר בשכנותה) שפרט למעטים מיוצאי טורקיה (ביניהם המקובל הרב חיים כהן שליט"א המכונה "החלבן") שהכירוהו מאז, היה מסתיר את עצמו ומתרחק מחברת בני אדם, צדיק זה היה ידוע כרואה נסתרות ובעל רוח הקודש נפלא. בהיותי כבן שבע עשרה שנים, נכנסתי לביתו ושוחחתי עמו בענינים פרטיים, כשלפתע נכנסה לחדר דרך הדלת הפתוחה, חתולה שחורה עם קו לבן מוארך על גבה, ועמדה למולו זקופה על שתי כפותיה הקדמיות והחלה ליילל. ואז פנה אליה הרב ואמר לה בעברית. לכי עתה ושובי בעוד חצי שעה ואתפנה אלייך, ומיד יצאה. ובעודי משוחח עמו שבה החתול שנית, ואז אמר לי הרב, ראה בשעונך כי עברה בדיוק מחצית השעה שבקשתי מהחתול להמתין, ועכשיו המתן אתה עד שאסיים עמה, ושבה החתול ועמדה מולו וילללה כמה דקות רצופות. וכסיימה, עצם הרב את עיניו רגעים מספר ואחר פנה אליה ואמר, לכי לשלום כי תקונך נגמר. ומיד פנתה לעבר הדלת ויצאה. וכראותי זאת שאלתי אותו. מה לך ולחתול, **והשיבני כי זאת בחורה יהודיה בת שבע עשרה שנים שבאה בגלגול חתול על שתפרה ביום השבת, ובקשה תקון לנשמתה**, ותקנתי אותה. ושאלתי אותו ומה יהיה עתה עמה והשיבני כי כבר מתה, כי ביציאתה מהחדר דרסה אותה משאית למוות. ונשמתה נמצאת עתה ממש בבית דין של מעלה, ונדונת על מעשיה. ומיד רצתי החוצה להווכח אם דבריו נכונים, וראיתיה מעוכה, והכרתיה לפי צבעה והכתם שעל גבה, ועוד סימן היה לי בה שהייתה קצת ארוכה מגודל חתול רגיל. ודבר זה גרם לי זעזוע פנימי שדחפני עמוק לתורת הקבלה.

גלגול נשמות בירושלים

יום אחד פנתה אלי גב' ו. אשה בת ארבעים וחמש. נכה בשתי רגליה וצמודה למכונית נכים ולקביים, ובקשה לידע מדוע גורלה בגד בה וטרם מצאה גבר כלבבה, אמנם מאז צעירותה פגשה היא גברים רבים אך כולם לאחר פגישה קצרה לא שבו להתעניין בה, והיא יושבת בודדה ולבה מר עליה. וכשראיתיה ביגונה ובמצב בריאותה הפגוע, רחמתי עליה והסכמתי לעשות "שאלת חלום" ולידע מדוע היא סובלת.

בחלומי מצאתי את עצמי בעיר "וינה" משקיף לתוך חלון של בית מגורים, בו ישבו זוג הורים יהודים עם שתי בנותיהם ובנם ואכלו ארוחת ערב. ובהיותי סוקר את פניהם הבחנתי שפני הבת הצעירה כבת שמונה עשרה שנים דומות לפניה של הגב' ו. והבנתי שרואה אני את גב' ו. בגלגולה הקודם. ואראה והנה סיימה היא לאכול לפני כולם, ותצא בלט בחשכת הליל דרך סמטאות שכונתה לרחוב הראשי, ושם בקרבת גן עירוני המתין לה גוי צעיר,

ובהיפגשם נהלו שם שיחת רעים, ובה ביקש ממנה הצעיר לעזוב את משפחתה ועמה ולהלוות אליו, והבטיחה לו שתעשה

המשך בעמוד הבא...

זאת באחת מפגישותיה הבאות.

ושוב מצאתי את עצמי משקיף בשעת ערב אל חלון ביתה בעת סעודתם, אך הפעם בסיימה לאכול עמדה ואמרה כי יש לה ידיד בשם "ואדיסלאב", ורוצה היא את הסכמת הוריה להינשא לו, ואז אחותה העירה שהוא לא יהודי, וכשהאם שמעה זאת מיד התעלפה, והאב שטרם הבין את המתרחש רץ לטפל באשתו ולעוררה מעלפונה, ואחותה ואחיה נשארו לדבר על לבה שתמנע מהצעד הנואל, ושתחוס על הוריה האומללים, ועל נשמתה המחוללת. אך דבריהם היו לריק, וללא מענה הפנתה להם את גבה וצעדה לעבר הגן העירוני, שם המתין לה "אביר חלומותיה", ונפלה לזרועותיו וספרה לו את אשר עשתה, ותלך עמו לביתו.

ואשוב ואראה בחלומי והנה שעת בוקר מאוחרת, כשעומד אני מול בית יראתם, וצופה בה בהגיעה עם הגוי אל בית טומאתם להינשא לו. ומנגד ראיתי את בית הוריה, וכיצד ישבו הוריה ואחיה על הקרקע "שבעה" ובכו את מותה הרוחני, והנתקותה מעמה ומאלוהיה.

למחרת חזרה אלי גב' ו. לידע מה בפי. ואומר לה, בטרם אספר לך את חלומי, רצוני לשאלך שני פרטים שיסייעוני לוודא את פתרון חלומי. א. מתי נפגעת ברגלייך ששותקו. ב. מה יחסך עם משפחתך. ותבכה ותאמר לי, כי בהיותה כבת שמונה עשרה שנים הוצרכה לעבור ניתוח בחוט השדרה, ובעקבותיו שותקו גפיה, ועד אז היו קשריה עם משפחתה שכללה אם ועשרה אחים ואחיות, תקינים לחלוטין. ואת אביה היא לא הכירה כי נפטר בהיותה כבת שלש שנים, אבל בחזרתה מהניתוח לביתה על כסא גלגלים לא נתנה לה אמה להיכנס לבית וגרשה אותה באמרה כי אלקים העניש אותה על יחסיה המתירניים עם חבריה. ולכן אין היא רוצה להכיר בה יותר כבתה. ובצר לה פנתה לאחיה הגדול בקוותה למצוא מחסה אצלו עד שירגיע את אמה שתסכים להכניסה לבית, אבל אחיה דחה אותה בבוז ואמר לה כי הסכמת כל המשפחה לנדות ולהרחיק אותה מעליהם. עקב התנהגותה המופקרת עם חבריה. וכשראתה שבקשותיה שבות ריקם הלכה לבית חברתה שקבלה אותה ועזרה לה להשתקם. ומאז שנים, בחגים כאשר מתאספים כל משפחתה לחוג יחד. נאלצת היא, ללכת לבית מלון ל"סדר" קבוצתי כדי לא לשבת בודדה ולאכול את לבה מייאוש ובדידות. ואומר לה, ראי כי דברייך תואמים לתשובה שקבלתי בחלומי, וכי כל מעשה האלהים הם "מדה כנגד מדה" והיות ובגלגולך הקודם הייתה לך אהבה אסורה עם הגוי, לכן בגלגול זה במידה כנגדה, מנעו ממך את החום והאהבה להם הנך כ"כ מצפה. והרגליים שנכנסו לבית טומאתם, שותקו עתה. וכשם שניתקת את קשרייך עם עמך ובית אביך, נתקו עתה בגלגול זה משפחתך את קשריהם עמך, וכל אשר נותר לך לעשות הוא, לקום ולהתוודות לפני בורא עולם אשר הבדילנו מכל עם, וקרבנו לפני הר סיני ונתן לנו את תורתו תורת אמת, ולהתחנן על נפשך האומללה אשר בגדה באלהיה ובעמה, ולבקש מחילה וסליחה וכפרה, אולי ישוב האלהים וניחם, ויסלח לחטאיך ופשעיך, והיה אם תשובי אליו באמת ובלבב שלם, ודאי כי תקובל תשובתך, כי אל חנון ורחום ה' אלקינו ומרבה לסלוח, וייטיב לך גורלך.

גלגול נשמות בברוקלין, ניו יורק

בחורף שנת תשנ"ג באו אלי למשרדי בניו-יורק, שתי נשים, האחת גב' ג. כבת ששים וחמש, מוכרת לי מבקורים קודמים. ועמה גב' פ' אשה כבת ארבעים ושתים. וגב' ג. אמרה לי, "רבאי, תראה אם אפשר לעזור לגב' פ' שאני מכירה אותה מאז שנולדה, ומעידה על אמתות דבריה". ואז פתחה גב' פ' וספרה לי שהיא נולדה כבת זקונים להורים יראי שמים בשכונת "ויליאמסבורג" ברוקלין ניו יורק. ואביה כששמע על לידתה הכריז, ה"שיקסע" הגיעה, וכל המשפחה כמו החליטו ביניהם שהילדה הזו שנואה ומנודה. היא חשה את השנאה בוקעת מהם ומהתנהגותם אתה. בהיותה בגיל שש הוריה הכריחו אותה לשטוף את הכלים של כל המשפחה, ובלילות שבת היתה צריכה ילדה קטנה וממוטטת להשאר ערה עד שעות מאוחרות כדי לשטוף מערכות כלים של המשפחה ושל כל האורחים שהגיעו אליהם. בהיותה כבת עשר אביה אמר לה שהמשפחה לא אוהבת אותה, והוא לא מוכן שהיא תאכל אצלו "לחם חסד", והיא חייבת לשלם מכספה על כל הוצאותיה. והוצרכה כל יום לאחר הלמודים לצאת לרשימת בתים של אנשים שהוכנה לה, לעבוד כשומרת-טף, או לשטוף כלים ושטיחים. את הכסף שקיבלה מסרה כל ערב לאביה שנתנם מיד לאחיה שיקנו להם בכסף זה ממתקים, ועיניה רואות וכלות. בהיותה קרוב לגיל שמונה עשרה, אביה קרא לה ואמר, את יודעת שכולנו שונאים אותך, החזקתי אותך בבית על כורחי רק כדי שלא תצאי לרחוב ולתרבות רעה, עכשיו ברוך השם גדלת, והחלטתי לשלח אותך מביתי לעולמים, אך כדי שלא תדרדרי לפריצות מצאתי לך חתן שכור, ובעוד שבועיים את מתחתנת אתו. מהכסף שעבדת חסכתי סכום ששכרתי בו דירה ושלמתי שכירות מראש לכמה חדשים ומהחופה תלכי ישר לדירתך ואת יודעת לעבוד טוב ולהשתכר, תחזיקי את בעלך ואת הבית ושלום ולא להתראות. היא שמחה על ה"בשורה הטובה" שסוף סוף היא מתפטרת מבית עויין, ולא היה אכפת לה מי הבחור ומה מעשיו.

את הבחור היא פגשה לראשונה בחייה תחת החופה, כל ה"טקס" לקח כמה דקות, כשהיא לבושה בשמלה רגילה בנוכחות מנין, בקבוק יין ועוגה אחת. לאחר החופה היא יצאה עם הבעל לדירה השכורה, לא לפני שאביה הזהיר אותה שבשום אופן לא תעז לנסות ליצור קשר עם המשפחה יותר, או חלילה לבוא לבקר ויהי מה.

כשלבה מלא תקוה נכנסה עם הבעל לבית, אך סדר יומה היה פחות או יותר כזה, "כבודו" קם בשעת הצהרים פתח את המקרר ואכל מה שמצא, המתין לה באפס מעשה עד ששבה מעבודתה, ואז הכה אותה "רק" מעט, והיא נתנה לו כמה דולארים שיניח לה ואז הוא יצא ל"מסבאה" לשתות ולהשתכר, והיה שב בחצות לילה שכור כלוט, ומכה אותה בכל חלקי גופה ומתעלל בה ועושה כל מה שלבו חפץ מבלי להתחשב אף בדיני הטהרה, והולך לישן עד למחרת בצהרים וחוזר חלילה. סדר זה נמשך שבעה ימים בשבוע כולל שבת, אלא שבשבת היא חזרה מ"בית

המשך בעמוד הבא...

הכנסת" יותר מוקדם, ולמרות היותה שומרת מצוות נתנה לו כסף שילך לשתות ויניח לה.

לאחר חדש מהנשואים היא נכנסה להריון. ולאחר תשעה חדשים נוספים ילדה בן, אך המצב בבית לא השתנה בעקבות הבן כלל, והמשיך כרגיל. לאחר כחודשיים נוספים היא נכנסה שוב להריון ואז החליטה שהמצב בלתי נסבל יותר, ועזבה את הבית והשכונה, ושכרה לה דירה בשכונת "בורו-פארק", ופנתה לעובדת סוציאלית שתעזור לה להחלץ ממצבה, ובאמת תוך חדשים ספורים היא קבלה מבית משפט את הגרושין האמריקאיים כולל החזקת הבן והעובר ברשותה, וצו המונע מהבעל להתקרב לביתה.

ערב אחד בהיותה בביתה, הבעל הגיע רגוע לחלוטין, וכשהיא רצתה לטלפן למשטרה, אמר לה בעלה, אין צורך אני כבר עוזב, באתי רק להגיד לך שלפי תורת ישראל את נשואה ועודך "אשת-איש", ונקמתי המתוקה על שעזבת אותי, להשאירך עגונה כל ימי חייך, והלך. והיא אמרה לי, "רבאי", אני בת ארבעים ושתים וכל כך הרבה שנים לבד ואני עדיין "אשת-איש". אבל זה עוד לא הכאב שלמענו באתי, זו רק "הסוכריה", עכשיו אני נכנסת לעצם הכאב, והמשיכה את ספורה.

היא ילדה בת, וגדלה את בנה ובתה לבד מנותקת ממשפחתה וממשפחת הבעל, ועבדה קשה כדי לגדל אותם באהבה ובמסירות, והילדים השיבו לה אהבה וחום שהוו לה פיצוי מסויים על בדידותה ועגינותה. וכשהיה הבן בן שתים עשרה וחצי והבת בת למעלה מאחת עשרה שנים, יום אחד הופיע אביה בביתה ואמר לה, אמנם את אינך בתי, אך בנייך נכדי ובאתי לקחתם אלי לגדלם. וכשהיא סרבה לתתם לו, אז הוא החליט שמה שלא יצליח לקחת בכח, יקח במח. ובמלים מתונות ומחושבות אמר לה, ראי, בנייך מסכנים ללא משפחה משום צד, וכל רצוני לתת להם חום של משפחה, סבא, סבתא, דודים ודודות. ולקחתם בשבתות ל"בית הכנסת" ולחנכם למצוות, מה שאין בידך ובכחך לעשות. לאחר מחשבה, מתוך אהבה אמיתית לבניה, שטובתם בלבד עמדה לנגד עיניה, הסכימה, ואמרה לילדים הנה סבא שלכם תלכו אליו לשבת, ואם ימצא חן בעיניכם יהיה זה דבר קבוע. הילדים עשו שבת במחיצת הסבא וכל המשפחה, ונהנו מאוד כי מצאו חום, אהבה, ומתנות, וברצון החלו ללכת מדי שבת בשבתו לבית הסבא, וכך החלה שטיפת המח שלהם נגד האם לחלחל בהם לאט לאט.

בהגיע ערב פסח בא הסבא לקחת את נכדיו, והאם התנגדה באומרה שני לילות של "ליל הסדר" לא אעשם לבד כגלמודה, אלא עם בני. והילדים החלו לבכות, סבא, סבא, רצוננו ללכת אליך לחג, עד שנכמרו רחמיה ושלחה אותם. לאחר מכן היא ישבה ובכתה על בדידותה, והחליטה אלך לבית אבי ואחוג עם בני ויהי מה. בהגיעה לבית הוריה, פתחה את הדלת ללא בקשת רשות ונכנסה פנימה. מיד באה גיסתה לעומתה ושאלה אותה, את פה?, ודחפה אותה מהדלת החוצה. היא התגלגלה מכל המדרגות ושברה את הברך ושכנים טובים לקחוה לבית החולים ב"מנהטן", שם היתה כל החג ועוד שבוע נוסף. כשכל זמן זה בניה אצל הוריה. וכששבה מבית החולים שבו בניה אליה והחיים נמשכו כרגיל.

בהגיע חדשי הקיץ, תמוז-אב, רוב ילדי היהודים בניו-יורק לא נשארים בעיר עקב הלחות הכבדה, ויוצאים למחנות קיץ בהרים שמסביב. גם האם חסכה עשרת אלפים דולאר מעבודות שונות, שלחה את בניה למחנות הקיץ ושלמה חמשת אלפים דולר עבור כל אחד מהם, והיתה באה פעמיים בשבוע לבקרם. באחד הימים כשבאה למחנה של הבן לא מצאה אותו, ושאלה את המנהל אודותיו, ואמר לה שלפני שלשה ימים בא אחיך לבקרו ולקח אותו עמו לחצי שעה של טיול ולא החזירו, ולא דאגנו כי ידענו שהוא בידיים טובות. האם נלחצה ונסעה כמטורפת למחנה של הבת והספור חזר על עצמו, האח ואשתו לקחו את הילדה ולא השיבוה. האם נהגה בטרוף חושים ישר לבית אחיה ודפקה בדלת ובכתה, היכן הילדים?, אחיה פתח את החלון ואמר לה, גברת, כדי לבכות יש מקומות יותר טובים מביתי. לכי ל"כתל המערבי" או לפחות לבית הכנסת ותבכי שם. הילדים שלך אינם מעניינים אותי, בבקשה לעזוב את המקום, וסגר את החלון. האם ברוב כאבה פנתה מיד לרב בית-הכנסת וספרה את ספורה, הרב אמר לה תני לי שהות של כמה שעות ואטפל בענין. בערב הרב טלפן אליה ואמר פני למשטרה והגישי תלונה, כי משפחתך לא מוכנים לספר כלום ולא לבא לדין תורה בנושא זה. האם עשתה כעצתו ופנתה למשטרה והגישה תלונה, נאמר לה לחכות בסבלנות, הענין יטופל. אין צורך לתאר את סבלה במשך כמה שבועות כשדמיונות מטורפים רדפוה בחשבה על בניה שהוו את כל עולמה ונעלמו.

יום אחד פנו אליה מהמשטרה ובקשו ממנה להופיע לבית המשפט בתאריך מסויים. בהגיעה, מצאה שם את מנהלי המחנות, אחיה וגיסתה כבולים באזיקים. ולאחר שנשבעה לומר את האמת והעידה את עדותה, ציוה השופט לכלאם עד שיגידו היכן הילדים. ולאחר יומיים אחיה נשבר ופנה לשוטר שיביאהו לפני השופט, רצונו להודות באשמה, וסיפר לשופט שהוא הבריח את הילדים ל"סנדרלנד" שבאנגליה, שם יש פנימיות חרדיות טובות ויוקרתיות לילדים בגילם.

השופט ציוה שכולם ימשיכו לשבת במעצר, פרט לגיסה שתסע לאנגליה להשיב את הילדים, וכך נעשה. המשטרה דווחה לאם על הטיסה בה שבים הילדים ואפשרה לה להגיע עד כבש המטוס לקבלם. האם כל הלילה לא ישנה וטרחה להכין ולבשל לילדים היקרים ששבים סוף סוף אליה.

כשהילדים ירדו מהמטוס רצה לחבקם ולנשקם, אך הבן דחף אותה ממנו והלאה באמרו "שיקסע" למה החזרת אותנו מפנימיה טובה בת חמשה כוכבים לביתך המשעמם והקודר, לא מתוך אהבה אלינו עשית זאת אלא מתוך אנוכיות פרטית שלך, כי אם היית אוהבת אותנו היית באה לבקרנו באנגליה ולהשאירנו שם ללמוד בתנאים נפלאים. האם ההמומה פנתה לבת שהתחבאה מאחרי אחיה ולא רצתה כלל לשוחח עם האם. האם הבינה שהגיסה עשתה להם שטיפת מח יסודית כל הדרך חזרה, וחשבה שלאט הילדים ירגעו, היא הכניסה אותם למכוניתה ובאה לביתה. אך הילדים הגיעו עד לחצר ואמרו לה, עד כאן החוק מכריח אותנו לבא ולא יותר, אנו לא נכנס לביתך ולא נאכל ממאכלך, רק ממאכל הסבא והדודים, את "שיקסע" ואיננו אוהבים אותך. כמה שנסתה האם לבטא את אהבתה ושמחתה על שובם, הילדים התעקשו ועמדו בשלהם. כשמונה שעות עמדה האם

המשך בעמוד הבא...

עם ילדיה בחוץ, עד שנשברה וטלפנה לאביה שיביא לילדים לאכול. האב מלא חיוך הגיע עם מכוניתו ללא אוכל, ואמר לה, נכדי רעבים אני לא חוטף אותם אלא לוקח אותם לביתי לאכול, את הדרך חזרה הם יודעים, אבל לא אגרשם מביתי אם ירצו להשאר. אל תטלפני כי לא נענה לך, אם הילדים ירצו יתקשרו אליך. הילדים קפצו בשמחה למכונית הסבא ונסעו לביתו. האם התקשרה כמה פעמים ובכל פעם כשהזדהתה טרקו לה את הטלפון. הילדים כלל לא התקשרו אליה, וכשהלכה פעם אחת לבית הספר לבקרם הם ברחו ממנה כמפני נחש. האם המשיכה את חייה, בכאב כפול ובבדידות מכאיבה כשחייה אינם חיים, ללא שום צד תומך וסומך, אבל המשיכה באמונתה בבורא עולם להתחנן ולהתפלל לו שישיב לה את בניה ואת אושרה.

יום אחד בהיותה ברחוב השלש עשרה בבורו פארק פגשה מכרה שאמרה לה גב' ש. את יודעת שבנך מחר מכניס את בנו לבריתו של אברהם אבינו, האם ההמומה שאלה אותה וכי בני נשויז! והתברר לה שבנה התחתן ברוב פאר והדר ואכן נולד לו בן. והברית יתקיים למחרת ב"ויליאמסבורג" בבית הכנסת שברחוב "לי". היא תפסה יזמה והגיעה לברית, גיסתה שראתה אותה, חטפה לה את הפאה הנכרית מעל הראש וזרקה אותה החוצה, ובסיוע כמה חברות גרשו אותה מהמקום, כשמרחוק ראתה את בנה עם אשתו והתינוק צועדים ל"ברית".

כשסיימה את ספורה פנתה אלי באמרה, "רבאי, בני ובתי נשואים, אינני מכירה את כלתי וחתני ואינני יודעת כמה בנים יש להם. בשמחה הייתי מתאבדת, אבל אני יודעת ש"המאבד עצמו לדעת, אין לו חלק לעולם הבא". לכן אני בקושי ממשיכה את חיי האומללים, כלום תוכל לעזור ליז!.

כל עת ספורה ישבתי ובכיתי והזדעזעתי עד עומק נשמתי מקורות חייה, ולכן הסכמתי לבדוק מדוע נגזר עליה סבל כבד כזה. ומצאתי כי ב"גלגול קודם" באירופה היתה היא בחורה יהודיה שברחה מבית הוריה והתחתנה עם שכנה הגוי. הוריה כשמעם, ישבו עליה "שבעה" כעל מתה, ונתקו את הקשר עמה לנצח. והיא היתה מאושרת בחיק הגוי שאהב אותה בכל לבו והעניק לה אהבה ומסירות. היא ילדה לו בן ובת שלפי דין ישראל הם יהודים, והיא גדלה אותה כגוים ואף לקחה אותם לכנסיות יחד עם אביהם. ראיתי אותה כיצד נפטרה לעולמה כזקנה מאושרת עם שיער תלתלים לבן, כשבנה ובתה והגוי מקיפים אותה באהבה ובשירה, נפחה את נשמתה מחייכת על הספה.

ועתה שבה לתקן את אשר עוותה, כשהוריה ומשפחתה עתה, הם גלגולי משפחתה הקודמים ששבו אף הם כל אחד לצורך תקונו, ולכן בתת הכרתם היתה להם שנאה תהומית אליה, למרות שהיו אנשים מכניסי אורחים ובעלי צדקה וחסד עם אחרים. ולכן אביה פלט מפיו בעת לידתה ה"שיקסע" הגיעה, מבלי שיבין את משמעות דבריו. והיות וכל מדותיו של הקדוש ברוך הוא הם "מדה כנגד מדה" חייה מלאים סבל, ותחת כל אנחת רווחה וספוק מאהבת הגוי, נצרכת היא עתה לאנחת כאב ונאקה מחוסר אהבת בעל. ואת ילדיה שגדלה כגוים החזירה בגלגול, ואין לה זכות לגדל אותם כיהודים, ועד יום מותה נגזר עליה להיות בודדה כואבת ומתיסרת, לתקן את היותה שמחה ומאושרת מהאהבה האסורה שהייתה לה עם הגוי.

כשספרתי לה את הסיבה, היא בכתה ואמרה "כלום אין לי תקנה?" הוצאתי ספר "שדי תפוחים", והראיתי לה איך לעשות את התיקון למי שהייתה עם גוי. ואמרתי לה שתעשה תיקון זה כל שבוע במשך שנה שלמה פרט לחגים, ואז אני מקוה שיכופר לה ותגיע אל המנוחה ואל הנחלה.

כעבור שלשה חדשים שבתי לניו-יורק ופגשתי את גב' ג. שאמרה לי. "רבאי, יודע אתה מה קרה עם גב' ש.?, היא עשתה כל שבוע תיקון כפי שהורית לה, ובמוצאי התיקון השמיני כשהיא נטלה את ידיה כדי לאכול, הטלפון צלצל, בנה היה על הקו ואמר לה "אמא, אני ואחותי מצטערים על הניתוק שלנו ממך, ואני בא לתקן את המעוות". האם ההמומה לא יכלה לאכול והייתה כולה נסערת, לאחר כמה רגעים הבן הופיע חיבק את אמו ונשק לה בבקשת סליחה ומחילה, ולקח אותה במכוניתו לביתו שם המתינה גם הבת עם בעלה ובתה, והמעגל נסגר כשסודר ביניהם ששבת אחת היא תעשה בבית הבן והשנייה בבית הבת. סמרו שערותי למשמע בשורה זו, ואני הפכתי המום, ואז שאלה אותי גב' ג. "מה יהיה עם גב' ש. בנושא עגינותה?," ואמרתי לה להמשיך כל השנה את התיקון ואז יקרה אחת מהשתיים, או שבעלה ישנה דעתו ויגרשנה בגט פטורין כדת משה וישראל, או שימות ויפנה את מקומו. גב' ג. עזבה את הסביבה, וגם גב' ש. לא שבה לאחר שנה, מכאן אני מסיק שגם עניין "עגינותה" סודר.

שו"ת חורף
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה: אנחנו קבוצה של נערים מרמת גן שהתלבטנו, בשבת האחרונה, באשר לשאלה בהלכות שבת ולא הצלחנו להגיע לידי הכרעה. נשמח אם הרב יוכל להאיר את עינינו.

כידוע, במוצ"ש האחרונה חל ל"ג בעומר, ומנהג ישראל להדליק מדורות בלילה זה, וכך גם אנו התכוננו במרץ רב במשך מספר שבועות למאורע הגדול ואספנו כמות נכבדה של קרשים, ואף תפסנו מבעוד מועד שטח הפקר שבו נדליק את המדורה. כעת, עלה בנו החשש שמא יבואו קבוצות ילדים ויתפסו לנו את השטח קודם צאת השבת. היו מבינינו שהציעו שנלך בשבת אחר הצהריים לשמור על השטח מפני פולשים, ואחרים טענו שאסור לעשות כן בשבת כיוון שזה לצורך מוצאי שבת. מה אומרת ההלכה בנידון זה?

תשובה: מותר לעשות כך בשבת לענ"ד.

ביאור: בתחילה חשבתי שאכן אלה שטענו שאסור לעשות כן בשבת - צודקים, שהרי בהלכות שבת[א] מבואר שאסור לאדם ללכת בשבת למקום מסוים אם ניכר בהליכתו שהוא הולך לצורך פעולה האסורה בשבת (שאותה הוא יעשה במוצאי שבת) ודבר זה אסור ממה שכתוב 'ממצוא חפצך', ולדוגמה, כאשר רוצה ללכת קרוב לסוף תחום שבת כדי שיוכל מיד במוצאי שבת לצאת מהתחום כדי לשכור פועלים. ואם כן, גם בנידון שלנו, מכיוון שניכר וברור שאותם נערים שומרים על השטח עבור הדלקת המדורה הדבר אסור.[ב]

אך נמלכתי בדעתי שאין הנידונים דומים כלל ועיקר, שהרי אדם הולך עבור פעולה האסורה בשבת כוונתו היא לחסוך זמן, כלומר לנצל את יום השבת להליכה עבור פעולה שאסורה בשבת שאותה הוא יעשה במוצאי שבת, והליכה כזו אכן אסורה. אבל כאן אין כוונתם של הנערים לחסוך בזמן, שהרי מבחינתם אם הם היו בטוחים שהשטח לא ייתפס על ידי אחרים[ג], הם לא היו חושבים לבוא לשם בשבת, וכל מטרתם היא לשמור על השטח שלא ייתפס על ידי אחרים. ולמה הדבר דומה, לאדם שעומד בשבת ושומר על חפציו שלא יגנבו אותם ודבר זה מותר לעשותו בשבת[ד], ואפילו בחפצים שאינם שלו וכגון אם הלך ברחוב ומצא סכום כסף יכול לעמוד שם כל השבת ולשמור על הכסף (באופן שאינו מטלטלו) שלא ייקחו אותו אחרים,[ה] ואם כן גם בנידון זה מותר לקבוצת הנערים לבוא בשבת ולשמור על השטח שלא ייתפס על ידי אחרים ואין בכך איסור לענ"ד.

כמו כן, מותר להם לקחת אתם כיסאות או דברים אחרים (במקום שיש עירוב) שישמשו אותם בעת השמירה, אפילו אם ישתמשו בהם גם לצורך המדורה ואין בכך הכנה משבת לחול כיוון שמשתמשים בהם גם בשבת עצמה.

א - עיין סימו ש"ו סעיף א' וסימן ש"ז סעיף ט' ט ובמשנה ברורה שם.
ב - ונראה פשוט שאין בנידון שלנו היתר של 'צרכי מצווה' המבואר בסימן ש"ו ס"ג.
ג - ועיין בשו"ע סימן ש"ז סעיף ח' דהדבר תלוי בכוונה.
ד - שו"ע סימן ש"ז סעיפים ח' וי'.
ה - כמבואר בשו"ע הרב סימן רס"ו סעיף כ'.

שביבים
/ שאול שיף

"יארצייט"
בי"ד אייר תשי"א 16.5.1951
נתפסה מחתרת "ברית הקנאים".

מחתרת זו הייתה למעשה קבוצה מיוצאי מחתרת הלח"י. קבוצה זו פעלה בישראל בתחילת שנות ה-50 בעיקר נגד מגמות החילון של המדינה. את "ברית הקנאים" הקימו ב-1949 שני בחורי ישיבה במטרה מוצהרת לכונן מדינת הלכה בישראל. השניים הודיעו על הקמת המחתרת במכתב לאחד העתונים, אך המכתב לא פורסם. בשיאו מנה הארגון 200 איש. חברי הקבוצה התאמנו בנשק גנוב והציתו כלי רכב שבעליהם נהגו בהם בשבתות ואטליזים שמכרו בשר לא כשר, הציתו כמה מסעדות, בתי קפה, בתי קולנוע ואוטובוסים של אגד (שנסעו בשבת). כמו כן פיזרו שברי זכוכית במגרשים שבהם התקיימו אירועי ספורט בשבת.

עיקר התנגדותם הייתה לגיוס בנות לצה"ל. ברית הקנאים פעלה בשנים 1950-1952. לידי השב"כ הגיע מידע על כך שחברי ברית הקנאים תכננו לנתק את זרם החשמל למשכן הכנסת ולהטיל פצצת עשן לאולם המליאה, בעת שייערך שם דיון על גיוס בנות לצה"ל. חברי הקבוצה נעצרו וארבעה מהם נדונו לתקופות מאסר קצרות. בעת מעצרם של חברי הקבוצה נשמעו טענות על יחס משפיל כלפיהם ואף הוקמה ועדת חקירה פרלמנטרית שבדקה את הטענות על התנהגות המשטרה. עם חברי ברית הקנאים נמנה הרב מרדכי אליהו זצ"ל שהיה לימים הראשון לציון והרב הראשי הספרדי. הרב אליהו נידון לעשרה חודשי מאסר. בתשובה לשאלה שהופנתה אליו אמר: "אני מודה בטעות שעשיתי... את דעותי לא שיניתי, אבל הדרך שבחרתי ללכת בה אז הייתה בהחלט מוטעית".

לפני 59 שנה, ב-24.5.1951 כך דווח על הפרשה בעתון "הארץ" כפי שמתאר ליטל לוין:

המדינה עוד רחשה בשל מעצרם של חברי מחתרת "ברית הקנאים", שבאמצעים אלימים ביקשה לכונן מדינת הלכה בישראל, כאשר שלושה מעצורי הפרשה ששוחררו ביקשו לכנס מסיבת עיתונאים ב-24 במאי 1951. שלמה לורנץ, בן 32, י. סירוקה, בן 31, וישראל שדמי, בן 26, (שלושתם ז"ל. שלמה לורנץ כיהן מאוחר יותר כח"כ, שמעון סירוקה מילא תפקידים מרכזיים בעיריית בני ברק וישראל שדמי היגר למנצ'סטר והיה לסוחר נעליים. קודם לכן ניהל את כפר הנוער החרדי "שדה חמד".) קראו לעיתונאים כדי לספר "על היחס לעצורים, שבכית הסוהר בירושלים היה הוגן וטוב ואילו מחנה המעצר בג'למי הצטיין בהתעללות והשפלה".

לורנץ, אז יו"ר צעירי אגודת ישראל, סיפר שב-16 במאי אחרי חצות - יומיים לאחר שעל פי החשד עמדו החשודים להטיל פצצה באולם

הכנסת, הוכנסו הוא וחבריו לתוך מכונית משטרה סגורה. אחרי שלוש שעות נסיעה הגיעו למחנה המעצר, מבלי שידעו היכן הם, והוכנסו למה שכינו השוטרים "שביל הייסורים". "ישראל שדמי שירד ראשון נתפס על ידי שוטר שדחף ומסר אותו לשוטר שני וזה לשוטר שלישי, וכל זה בדחיפות ובלוויית מכות באלות", דיווח כתב "הארץ". שדמי סיפר ש"השוטרים צעקו וקיללו", וציוו עליהם באיומים להקיף שוב ושוב בריצה מגרש גדול. לורנץ אמר ש"בזמן הריצה השתמשו השוטרים בתחבולות שונות כדי להפחידנו... השוטרים קראו: 'מכאן לא תצאו. נהפוך אתכם לגל עצמות...'. היה לנו הרושם המלא כי הננו במחנה ריכוז נאצי ולא בישראל". העינויים נמשכו גם במהלך החקירה עצמה.

בשעה שעמדו השלושה מול העיתונאים וסיפרו על ההתעללות שספגו, בית הדין החוקר מטעם מטה משטרת ישראל כבר עמל על חקירת התלונות ומצא שאחד המתלוננים, דניאל רפול, "הוכה בחלק האחורי של גופו על ידי הסמל וייס בזמן תרגילי סדר שנעשו בחצר המחנה, לאחר שהפריע במתכוון למהלך התרגול". רפול העיד ש"הסמל וייס ציווה עליי לרוץ חצי שעה והכניס במטאטא חזק מאוד על החלק הרך של גופי. בקצה המטאטא היה מסמר. בכל פעם שעברנו על פניו - היה מכה".

הסמל הודח והוחלט להעמידו לדין.

"הפשע שנעשה על ידי אנשי "ברית הקנאים' צריך לבוא על עונשו", נכתב למחרת במאמר המערכת של "הארץ". "אם פרקליט המדינה יוכיח לפני השופטים את אשמתם, ראויים הם לעונשים לפי כל חומר הדין. אך אין זה הולם את כבוד המדינה שהיא תתנקם בטרוריסטים; מי שקושר קשר, ראוי לעונש - אך לא לנקמה".

ימים ספורים אחר כך החליטה הכנסת ללא כל התנגדות, לפי הצעת פתע של הממשלה, "לבחור ועדה שתחקור את המעשים המתייחסים, כביכול, לאנשים מסוימים במשטרה". את ההצעה לדון בהצעה לפטר את מ"מ שר הביטחון ואת שר המשטרה, להורות על סגירת תחנת ההסגר בג'למי ולהעמיד לדין את השוטרים החשודים באשמת פשע נגד האנושות, יו"ר הכנסת כלל לא העלה לסדר היום. אחרי ימים של ויכוחים סוערים על סמכויות הממשלה, החלה ועדת חקירה פרלמנטרית, בראשות חנה למדן ממפא"י, בעבודתה. רק ב-1958 נחקק חוק הקובע את סמכויותיה של ועדה כזו.

חבר הוועדה, א. הכהן, שאל את אחד העצורים מתוך להט ויכוח: "אמרת שאין השם יהודי מתאים לשוטר, האם מתאים הוא למציתי מכוניות?", וזה ענה לו שלא הצית מכוניות. זו הייתה אחת הפעמים היחידות בחקירה שמעשי העצורים הוצבו כנגד אלה של השוטרים. על הקשר בין טיפול המשטרה בעצורים ועוונם של הפושעים העידה קריאתו הנרגשת של משה שרת (שכיהן תקופת-מה כראש ממשלה) למשטרה, יומיים אחרי שנחשפה הפרשה: "מלבד הפושעים הרגילים, עלולים לקום בכל מדינה אישים וקבוצות המתנקשים ביסודותיה, ובמדינה כשלנו, העומדת עדיין בשלבי התהוותה הראשונים, לא כל שכן". לדבריו, "נגד אלה במיוחד תנהג המדינה בכל חומר הדין, אבל דווקא לדידם חמורה בייחוד חובת היחס האנושי... אל יסייע השוטר בחמת נקם ובתעלולי התעמרות ללבות את שנאתם ולחזק את עוונם".

יי"ש וגבינה כרפואה למחלה מסוכנת

הרב הצדיק הגאון הקדוש רבי אברהם מסוכוטשוב זצ"ל, סיפר לתלמידיו באלו נסיבות חזר בתשובה אחד מחשובי הרופאים באותם ימים, הרופא רבי חיים דוד ז"ל, הלוא הוא רבי חיים דוד מפיעטערקוב המכונה ד"ר בערנארד, שלימים היה לאדמו"ר.

ומעשה שהיה כך היה:

"באחד הימים בא אליו חולה לדרוש עצתו. האם מותר לו לנסוע לאחד מאתרי מרחצאות החמין. הרופא אסר עליו לנסוע למרחצאות, כי ראה שמצבו בכי רע. החולה לא ציית לדברי הרופא ונסע לאתר המרחצאות. אלא שגם הרופאים המקומיים יעצו לו לחזור מיד לביתו. בשברון לב עזב את המקום, אך לא נסע לביתו אלא לבית רבו, רבי דוד'ל מלעלוב זצוק"ל. בהיכנסו אל הקודש פנימה פירט את כל צרותיו וכי עומד הוא על עברי פי פחת וקרובה השעה שיכרו לו קבר.

ויאמר לו רבי דוד מלעלוב הקדוש והטהור: "הא לך יין שרף ושתה "לחיים", ונתן לו גם חתיכת גבינה עבה וקשה שיאכל מיד לאחר שתיית היי"ש. וציווה עליו לילך לישון ואמר לו "אל תשגיח על דברי השטותיים של הרופאים. תהיה בעזרת ה' בריא".

החולה ציית לדברי רבו, שתה את היי"ש, אכל את הגבינה נשכב על המיטה ונפל לשינה עמוקה.

הרבי עמד בסמוך למיטת החסיד לבל ייכנס איש לחדר פן יקיץ החולה.

החולה ישן כל אותו הלילה ובבוקר קם ממיטתו והוא בריא ושלם. נטל ברכת פרידה מן הרבי ונסע לביתו דרך העיר פיעטערקוב.

בהגיעו לשם נכנס לבקר את מיודעו הד"ר ברנרד וכאשר הסתכל הד"ר בפני החולה, לא האמין למראה עיניו. לא ניכר היה כלל שאי מפעם היה חולה במחלה כלשהי.

הרופא בחן את כל חלקי גופו של אורחו וראה שהוא כאחד האדם. החלים לגמרי. הפציר בו שיספר לו, מה שמו של הפרופסור שריפאו?

סיפר לו החסיד כל מה שעבר עליו מיום שראהו לאחרונה, וכיצד רמזו לו הרופאים במרחצאות כי שעותיו ספורות. במצבו הקשה רצה לראות בפעם האחרונה בימי חייו את רבו האהוב, רבי דוד מלעלוב, וכמובן הכביר החסיד במלים על גדולתו וקדושתו. ולא שכח לספר לו על היי"ש ששתה והגבינה הקשה שאכל במצוות רבו. הרופא עמד נדהם בשומעו את דברי החסיד וקרוב היה להתעלף. וכה אמר: מה אוזני שומעות? הכי בסם המוות ממש אפשר לרפאות אדם הנוטה למות? הרי היי"ש והגבינה שהכנסת לפיך הם רעל ממש למחלה ממנה סבלת...

אמר הדוקטור לחסיד, אסע ואראה מיהו העושה נפלאות כעין אלו?

ואמנם כן, באותו יום נסע ד"ר ברנהרד אל האדמו"ר רבי דוד מלעלוב והיה לגדול בישראל.

כשחלה רבי דוד'ל מלעלוב אמר: "יותר אין אני יכול לחיות, כי לא באתי לזבה העולם רק בשביל תלמידי רבי חיים דוד שאעשה אותו לבעל תשובה.

רבי חיים דוד מפיטרעקוב היה מרבה לדבר ולספר על צדיקים, וכשהגיע לשמו של הקוה"ט רבי דוד מלעלוב אמר בזו הלשון: הרבי ר' דוד הוא מסכת בפני עצמה.

ספירת העומר / מידות

בין יהודי ליטא רווחה אגדה בדבר שלושה תלמידים של ישיבת וולוז'ין בתקופתו של מייסד הישיבה הגאון רבי חיים זי"ע.

תלמידים אלה התלבטו ביתרונותיהם המיוחדים. האחד היה מיוחס, נצר למשפחה שמנתה שבעה דורות רבנים בזה אחר זה. השני היה מוכתר בנימוסין ומחונן במידות טובות להפליא, ואילו השלישי היה חריף ונוסף לזה היה שקדן עצום בתורה.

לימים נתפסו השלושה לרוח ההשכלה הברלינית, עזבו את הישיבה

ויצאו לתרבות רעה. מיאנה נפשו של ראש הישיבה להינחם. בחלום נראה אליו רבו הגר"א ואמר לו: "כזאת וכזאת תאכל חרב ההשכלה. זכות אבות לא תעמוד למי שנפל ברוח הכפירה, שהרי כל ישראל מיוחסים הם. בני אברהם, יצחק ויעקב. גם המידות הטובות אינן משמשות תריס בפני הפורענות. שכן, מידות טובות אינן מיוחדות רק לישראל בלבד. רק זכות התורה לבדה תעמוד לו ליהודי, שלא תיכרת נפשו מישראל. כל מי שלמד פעם תורה לשמה, כל מי שטעם מתיקותה של התורה, כל מי שספג לתוכו את ריחה של תורה, מובטחני שהתורה תעמוד לו להגן עליו ולהציל את נפשו מרדת שחת. אין התורה מניחה ליהודי שלמד אותה, לכפור באלוקיו ולהידבק לעם אחר."

עברו שנים רבות ור' חיים חקר ודרש מה עלה לשלושת תלמידיו. והנה מצא כי היחסן התבולל בעמי הארץ. השני שהצטיין בנימוסיו המיר דתו והיה דורש דרשות של דופי. ואילו התלמיד השלישי המתמיד, לאחר שנכנס לאוניברסיטה, עשה חייל בלימודיו וכל המלומדים השכימו לפתחו. לבסוף נתמנה פרופסור באוניברסיטה המלכותית. הוא נדרש להמיר את דתו אך הוא התחמק מכך כל פעם בתירוץ אחר. כאשר גבר עליו הלחץ נמלט ממקומו על מנת לעלות לארץ ישראל. בדרכו סר לוולוז'ין לקבל את ברכת רבו. רבי חיים עלז מאוד לקראתו וחיבקו בזרועותיו. לאחר שסיפר לרבו את כל אשר עבר עליו מאז עזב את הישיבה, שאלו ר' חיים: "בני, מה הצילך מן החטא?" השיב לו התלמיד: "נזדמן לי לעבור בעיר מגוריי באישון לילה על פני בית יהודי. מן הבית בקע קול לימוד תורה בניגון עצוב. נצמדתי למקומי והקשבתי. שמעתי בדמיוני כאילו התורה בוכה על שנטשתיה. אותה שעה נתעוררו בלבי הרהורי תשובה וכך הגעתי עד הנה".

מלאכתי ומלאכתו

רבי איסר זלמן מלצר הלך ברחוב עם תלמידו לומר שיעור בישיבת עץ חיים בירושלים. פתאום החל לרדת גשם. הם זירזו את פסיעותיהם. והנה עצר אותם יהודי שאסף תרומות למטרה מסויימת וביקש להתרימם. ר' איסר זלמן נעמד והחל לחפש בכיסו מטבעות כדי לתתן למתרים. כל אותה שעה המשיך לרדת הגשם. לאחר שנתן תרומתו והמשיכו ללכת, אמר לו התלמיד: אין זה ראוי מצדו של אותו אדם לעכבנו בגשם, ומה עוד שראש הישיבה ממהר לשיעור. השיב על כך ר' איסר זלמן בענוה: "אני מלאכתי לומר שיעורים, והוא מלאכתו לאסוף נדבות. אין לדעת מלאכתו של מי חשובה יותר בשמים, שלי או שלו?

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין
עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il